

איזהו נשך פרק חמישי בבא מציעא

אי קפיד בדמי קני. פי' בקונטרס אס מקפיד במכירת חפציו שלא לפחות משווי קנה קשה דא"כ הל"ל ללא ליחלו מטלטלין ואמאי קאמר ללא ליחלו ארעיה ועוד דהא דמקפיד למכרן בפחות משוויין דלמא משום דיעד לאסמכתא לאסמכתא אזוי אי לא אסמכתו היינו משום דליקו בהימנותיה אבל למכור בפחות לא וכן מה שפירש אי קפיד בצרעה למכרה אפי' בשויה ודאי קני ואמאי דלמא קפיד משום לאסמכתא לא קניא ונראה לפרש אי קפיד דדמי שהקפיד בשעת הלוואה ליקח עליה שוויה כזה התנאי א"כ דעתו היה לשקעה צד המלוה ופריך דלמא כי היכי דלא ליחלו ארעיה אינו רוצה לעשות שום תנאי שיש בו וזויל אלא אי קפיד בצרעה שאינו רוצה לעשות תנאי זה בשום קרקע אלא צו א"כ אין צדעתו לפדותה:

ואיצטית אימא סהני דא"ל מעכשיו קנה. אס לא אתן לך (ב) עד שלש שנים דלאו אסמכתא היא אלא קנין גמור היא שע"מ מכר גמור החזיק בה מעכשיו בדמים הללו ואחילי אחילי גביה וזה קנין יהודה לוקח ארכלו ולרנן משלשין אשתו: **בזמניה קניא**. קס"ד הגיע זמן ולא נתן לו מעותיו: **בלא זמניה**. קודם שהגיע: **אשכחיה**. לוח: **כגו זמניה**. וא"ל קני לא אפדנה עוד: **קני**. דגמר ואקני דאי לא למת ליה למימר ליה הלא אין יכול עכשיו לתובעו: **לא ליתי ליערדן**. ולדחיייה בצלמא משום כיסופא: **אשכחיה**. ביום הזמן: **דשתי שירא**. בחמתו. אין זה עכ"ז לחזור אחר פדיון שדהו ודעתו לשקעה: **לפפוי פהדיה**. להפיג דאגמו שוראג על המעות דכמיב (התלס קד) ויין ישמח: **אי קפיד דדמי**. אס מקפיד במכירת חפציו שלא לפחות משוויין: **ודאי קנה**. אינו חש אס משקע שדהו: **דלא פיוטיל ארעיה**. שאס יראה אשתו ממכור אחר מעות ומוכר נכסיו בפחות מויל קרקעותיו ולעולם חנוס הוא ולא גמר ומקני: **קפיד בצרעה**. שלא ימכור שום קרקע אפילו בשוויין: **למינכא** (ג) ביה מיניה. קונה בה כנגד מעותיו ואס בה לפרוע המעות לאתרי זמן לא יקבל: **סוף סוף אסמכתא היא**. דלא א"ל קני לגוביינא אלא אס אינו נותן לך במכאן ועד שלש שנים הדר הויא לה אסמכתא דכל דאי אסמכתא הוא: **אלא אפסותיקי דרב פפא סידי דמי**. דגבי אסמכתא מיהוי אפסותיקי: **דא"ל לא יתא לך פרתון אלא מוס**. אף בתוך שלש שנים ואס אין אינו נותן לך מוספה כנגד מעותיך עד שלש שנים תהא כולה שלך כהא אמר רב פפא דא"ל דלא קניא למיהוי כוליה דידיה לאתרי ג' אפסותיקי הוי למגבי מיניה דכללאו אסמכתא נמי שוויה אפסותיקי: **מגביס לי**. כנגד מעותי מעידי עידיה דאית לך: **בידאק**. שטר. נהר שטפה לעידי עידיה ושכחא זה לגבות מן העידיה כפי תנאו אמר לו לא תיגבינא אלא מצינונא אחרת שיש לי: **כי אמינא לך אלא**. לגבות מעידיה: **גבי מהאי חמרא**. ופסק דמיס ולכסוף אייקר: **והדרא פירי** [ג] לאתר שלש אס אכלן לוקח: **מחילה בטעות**. כי הילי דהמוכר סבר שהיא קנייה לזוקח ומן הדין אזיל פירות ומחיל על אכילתו: **מוכר פירות דקל**. קודם שחנטו פירותיו: **עד שלא כלא לעולם יכול לחזור בו**. אס בה לחזור בו קודם שחנטו פירותיו חזר [ד] דאפילו למ"ד ויבנות דף גג) אדס מקנה דבר שלא בה לעולם הני מיילי שבא לחזור אחר שבא לעולם: **משבאו לעולם אינו יכול לחזור בו**. דקפצר אדס מקנה דבר שלא בה לעולם בשעת המכר שהיה המכר חל לכשיבא לעולם: **אף משבאו בו**. דאין אדס מקנה דבר שלא בה לעולם: **לא אספקין מיניה**. שהרי כל זמן שלא חזר מחיל על אכילתו. ואע"פ שצטעות שלא היה יודע שיוכל לחזור מחילה היא: **הכא הלוואה היא**. ומיחזי כרביית המרכבה בפירות דמתניתין (לעל סו):

נח א מיי' פ"ח מהל' מוכרי הל' ו וכו' מל' מלוה וזה הלכה ד וכו' כשנשאת ומכרת משנה סוף עין פ' טוש"ע י"ד ס"ו קפד טע"ו ד וטוש"ע ח"מ ס"ו רח טע"ו ו טע"י ד:

ג ב ג טוש"ע ח"מ סס טע"ו ט טע"ו:

ד מ"י פ"ח מהל' מחילה הל' ו סוף עין פ' טוש"ע ח"מ ס"ו רח טע"ו יג:

ה מ"י פ"ו מהל' מלוה וזה הל' ד ועין כשנשאת ומכרת סוף לאין קנא טוש"ע י"ד ס"ו קפד טע"ו ד וטוש"ע ח"מ רמא טע"ו ג טע"ו:

ו טוש"ע ח"מ ס"ו סג ד ח מיי' פ"ח מהל' מחילה הל' ב סוף עין פ' טוש"ע ח"מ ס"ו רח טע"ו ד:

ואי אמר קני לגוביינא מי קני הא אסמכתא היא. ואל"ת והא משמע בכוף פירקין (דף עג:) דלא הוי אסמכתא אלא היכא דאין צדו אע"ג דלא גוים כי ההוא דהייזי וזוי לתצריה למזונין ליה חמרא ופשע ולא זבין ליה או היכא דגוים אע"ג דצדו כי ההיא ד"דאס אזייר ולא אעביד אשגלס אלפא וזוי אבל אס אזייר ולא אעביד אשגלס צמיטבא (סס) דלא גוים צדו לא חשיבא אסמכתא והכא מתי אסמכתא איכא אפ' ונתן לו קרקע בחובו וי"ל דחשיב כמו גוים לפי שאין אדס רגיל למכור קרקעותיו כלל ובסמוך גבי חמרא דאמר כל דאי לא קני אע"ג דחמרא למכרה קאי התם נמי כמו גוים חשיב לפי שעדיין לא היה גוים ונתן היין ונתנו עתה בזול:

התם זביני הכא האזאה. פירש בקונטרס הכא הלוואה ומתחזי כרביית שמתחילה בהלוואה צא לידו וכרביית קפוצה דמי ואין אצק רביית בדבר הלוואה אלא בדבר מכר כגון המרכבה בפירות דמתניתין וקשה דאס כן פליג רב נחמן אדרכינא דלמר בריש פירקין (דף סג) משכנתא בלא כייחא דדינינו אין מחזירין ועוד דלמר לקמן בשמעתינן משכנתא בצארה דמסקלי אכל טפי לא תפקינן מיניה ומשמע דליכא מאן דפליג ועוד דמשמע לפירוש הקונטרס דמשכנתא לרב נחמן מחילה בטעות היא מחילה בר מהלוואה משום דמתחזי כרביית וכלל דוכתין משמע דמחילה בטעות לא היא מחילה לרב נחמן בצוקת הצמיס (ב"ב דף מה) ופס ד"ה אמר) גבי רב ענן דשקיל בידקא בצרעה אי"ל מחילה בטעות היא ולעיל בריש המפקדי (דף לה) גבי ההוא דאפקיד כיפ' דלמר שומא בטעות הואי ומני נמי (גויר דף לה) ב"ה אומריס הקדש טעות אינו הקדש ובספ"ק דגיטין (דף טז) אמרינן כל קנין בטעות חזר [ח] ומפרי"ת הכא הלוואה דהלוה לא הקנה אלא בצורת מכר והמכר אינו כלום דאסמכתא לא קניא נמלא דהוי מחילה בטעות

איבעית אימא דאמר ליה קני מעכשיו א"ל אמר ינוקא ומר קשישא בני דרב חסדא לרב אשי הכי אמרי נהרדעאי משמיה דרב נחמן האי אסמכתא בזמניה קניא בלא זמניה לא קניא א"ל כל מידי בזמניה קני בלא זמניה לא קני דלמא הכי קאמריתו אשכחיה כגו זמניה וא"ל קני קני בתר זמניה ואמר ליה קני לא קני מי מאי טעמא מחמת כיסופא הוא דקאמר ליה ולא היא דאפילו כגו זמניה נמי לא קני והאי דקאמר ליה קני קא סבר כי מטי זמניה לא ליתי ליערדן אמר רב פפא האי אסמכתא זימנין קניא זימנין לא קניא אשכחיה דקא שתי שכרא קני דקא מהפך אזוי לא קני א"ל רב אחא מדפתי לרבינא דלמא ל"לפכוחי פחדיה קא שתי אי נמי איניש אחרינא אסמכיה אזויי אלא אמר רבינא אי קפיד בדמי ודאי קני אמר ליה רב אחא מדפתי לרבינא דלמא סבר כי היכי דלא תיתויל ארעיה אלא אמר רב פפא ואי קפיד בארעא ודאי קני ואמר רב פפא אף על גב דאמר רבנן אסמכתא לא קניא אפותיקי הויא למיגבא מינא א"ל רב הונא בריה דרב נתן לרב פפא מי קאמר ליה קני לגוביינא אמר ליה מר זוטרא אמר רב רבי מרי לרבינא וואי אמר קני למיגבא מיניה קני סוף אסמכתא היא ואסמכתא לא קניא אלא אפותיקי דקאמר רב פפא מאי היא א"ל דאמר ליה לא יהא לך פרעון אלא מזו ההוא גברא דובין ליה ארעא לחבריה באחריות א"ל אי טרפו ליה כנאי מגובית לי מעידי עידיה דאית לך [ב] אמר ליה מעידי עידיה לא מגבינא לך דבעינן למיקם קמאי אלא מגבינא לך מעידיה אחרים דאית לי לסוף טרפוה מיניה אתא בדקא שקיל לעידי עידיה סבר רב פפא למימר מעידיה א"ל והא קיימא א"ל רב אחא מדפתי לרבינא ולימא ליה כי אמרי לך אנא מ"מגבינא לך דהוה עידי עידיה קיימא השתא קיימא ליה עידיה במקום עידי עידיה רב בר שבא הוה מסיק ביה ליום כהנא וזוי א"ל אי לא פרענא לך ליום פלוני גבי מהאי חמרא סבר רב פפא למימר כי אמרינן אסמכתא לא קניא הני מיילי בארעא דלאו לזבונא אבל חמרא כיון דלזבונא קאי כוזוי דמי א"ל רב הונא בריה דרב יהושע לרב פפא הכי אמר' משמיה דרבה יכל דאי לא קני אמר רב נחמן יהשתא דאמור רבנן אסמכתא לא קניא הדר ארעא והדרי פירי למימרא דסבר רב נחמן ימחילה בטעות לא הויא מחילה והאיתמר המוכר פירות דקל לחבירו אמר רב הונא עד שלא באו לעולם יכול לחזור בו משבאו לעולם אין יכול לחזור בו ורב נחמן אמר יאף משבאו לעולם יכול לחזור בו ואמר רב נחמן המוריינא דאי שמיט ואכיל לא מפקינן מיניה התם זביני הכא הלוואה אמר רבא הוה

המרכבה בפירות דמתניתין (לעל סו):

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה ואיצטית ורי' אס לא אתן לך מכהן ועד שלש שנים: (ב) ר"ה למינכא מיניה כלי' ומינת ביה נחמק:

הגהות הגר"א

[א] גבי אי קפיד בצרעה פ"ו י"ב ר"ף ורמב"ם השמיעוהו דלי' לרבה דלמך לקמן כל דאי לא קני פליג אהא ועמ"ס רבנו בח"מ פ"ו ר"ף וס"ק ר"ב: [ב] שם א"ל מעידי עידיה פ"ו י"ב העור פ"ס ק"ב סוף אס התנה לשלם משערת וה"ל עידי עידיה ונפקדה כי' ולמד מעובדא דלכאן וצ"ע וכמ"ס בט"ו פ"ס ק"ב דלא כהש"ך שם: [ג] רש"י ד"ה רבא ויהדא פירי לאתר כו': י"ב י"ב הר"ש פ"ו י"ב וי"ב דמכור שלש אינו אסור אלא משום רבית ואצק רבית הוא כמ"ל פ"ב א' ועמ"ס פ"ו א' ד"ה פירי י"ו והרמב"ם סוף א' ד' דמכור שלש ואשעת הר"ף כמ"ס פ"ס ד"ה הי"ל ע"ש: [ד] שם ד"ה עד שלא דפתי למי' כו': י"ב וכן לענין דאקני לביע: [ה] ר"ב ד"ה התם ומפרי"ת כו': י"ב פ"ו ג"ה שסקאו ע"ז הפירות אבל הר"ש מפרש כפרש"י ופירש דלמן שניהם מיירי דיעד ומחיל דלא הוי מחילה אלא משום רבית אסור ע"ש:

מסורת הש"ס

איזהו נשך פרק חמישי בבא מציעא

סח.

עין משפט
נר מצוה

(א) לקמן ע"ג: (ב) לקמן
ק"א: (ג) לעיל סה"ל.
(ד) לעיל לא: בבורח טע:
(ה) אצל כספריש עליו ל"ג
לעיל לא: אצל טעל הוא ר"מ

הגהות הב"ח

(א) נ"ב' כמה עידינים
והדר חכיה שפיר דמי
כדי שלא תעול דלת כפי
לון ולא תמלא היא:
(ב) ד"ש ד"ה דוקי וכו'
מבעלי חיים: (ג) ד"ה
אין מושיבין וכו' שחי
כשרה עשומין עליו:
(ד) תוס' ד"ה אצל וכו'
שנותן לו שכרו:

גליון הר"ם

גמ' לריבא דבר שריא
ע"י לקמן דף ע"ג ע"ב
תוס' ד"ה טעל: סת"ה
אין מושיבין חנוני: עין
לקמן דף ק' ע"ב תוס'
ד"ה האל:

הגהות הגר"א

פריק להו בארבעה זווי. דהיינו סלע: **הכא נמי לא שנה**. דהא
חזוין דהיכא דיווד לספק ונותן מעות סלע לשנה ספק יהיו זה
פירות ספק לא יהיו זה פירות הו' זניני מעיקרא ומפיקר בהכי:
הסס לאו הלוואה. כפדיון תליא מילתא ורחמנא אוקמיא אחאי פדיון
ואמר דהכי נפרוק: **דלא מני מסלק**
ליה. כל שנתו ואפילו באחרת
דמסלקי: **דשכונה גביה**. אין שכן
קרוב ממנו ואם גל הלואה למכרה
אין כבעל מניה שכן טוב לקנותה
כזה: **ערישא דרז פשא**. דאמר לעיל
(דף סה.) שכרתי לא פסיד כו' לית
לכתא כותמיה כדאמרינן מאי חזית
דלואת? **חזר דידן זיל חזר דידהו**:
מחונאלי. בני מחונא: **דוקפי רווחא**
אקרנא. שקונים פרמגטיא (ג) בעלי
חיים ונותנין לתגריס למחזית שכן
ושמן כך וכן שכן יהיה בהן חוקיפין
למחזית שכן עם הקרן וכומזין בשטר
פלוגי חייב לפלוגי כן וכן לזמן
פלוגי: **וכי אחו לקמיה**. ואמרי ליה
לא הוה רווחא מהימן להו: **טינה**
היכא דאופיסי לדידיה. אם יהא אביך
קיים לזמן הפרעון שהוא חסיד
ומאמינס ומה אם ימות היורשין יגבו
הלל: **ספירי**. המקבל שדה מחזירו
בעשרה כורין לשנה בין תעשה הרבה
בין תעשה מעט: **ספירי נרשאי**.
שהיו בעלי חיים מלוים מעות
לעניים על שדומיהן וחווריס ומוכריס
אותם להס כן וכן כורין לשנה:
אינס קנייה. מלוה להך שדה
דלקנייה נהליה לבעלים בתורת
חכירות נמצא נטול רבית קלואה
שהי אין טורח זה והף אם חלקה
לא יפסיד ממחירתו כלום: **סהינא**
כמה עידינין. ביד המלוה ועשה הוא
דאכל כדמיתא והדר חכיה מיניה:
ספיר. כד שאלא תענוול דלת
דכיון דשהייה גביה ואלל תלת שנין
מה לי עזב זה איהו ומה לי חכריה:
ולאו מילתא היא. דאפילו שהיה נמי
אסור דרבית גמורה היא שאין כאן
ספק כעושה ואוכל שפעמים שמוציא
ואינו נוטל: **בתנאי** **אין מושיבין**

חנוני למחזיה שכן. לא יאמר בעל הדין לחנוני הרי פירות נמכרים
בשוק ארבעה סאים נסלע ואתה מוכרן בחנות פרוטה פרוטה
ומשתכר סאה הילך פירות ושכ ומכור תמיד והריוח תחלוק. ועומת
דמילתא משדו דלמרינן לקמן (דף קד:) הך עיסקא פלגא מלוה
שלא פקדון סתם המקבל מושיבין למחזית שכן מקבל עליו אחריות
חזי הקרן באונסין וזולל הלך היא פלגא כיון דמחייב באונסין
מלוה הוא אללו שהרי שומא היא אללו במעות כשער השוק
ודינו לטול חזי שכן נמצא מתעסק בחזיו של בעל הדין שהוא פקדון
אללו בשכן המתנה מעות המלוה לפיכך אסור: **אלא אם כן נותן לו**
שכן עמלו. בחזיו: **אין מושיבין תרנגולין למחזיה**. לשום יזיזים בדמיס
לבעל התרנגולת והלויסיה עליהם לגדל הפרוחים למחזית שכן מה
שהיו הפרוחים שוין יותר על דמי הביצים הדואיל זה מקבל עליו
אחריות חזי דמי הביצים אם יתקלקלו או אם ימותו הוה ליה פלגא
מלוה שהרי (ג) נישומין עליו בדמיס מעכשיו דמיהן עליו במלוה ומנאל זה
מגדל את חזיו השני בשכן המתנה מעותיו: ומזונו. מוזן שהוא מוציא
באפרוחים: **ואין שמין עגלים וסוויחיים למחזיה**. עכשיו הן שוין כך וכך
קבל עליו לגדלם שתיים למחזית שכן ולמחזית הפסד אם ימותו:
אצל מקבלים עגלים וסוויחיים. קטנים בלא שומא שאם ימותו לא
ישלם כלום ואם יחיו יחלקו ביניהם: **לכשיהיו משולשים**. לכשיעמדו על
שליש גדילתן שלש שור ושליש כוס או יחלקו: **וחמור**. מגדלה עד שמהא
טוענת משאוי. כך היה מנהגם לגדלם קודם חלוקה: **גמ' היג טנא**
כפועל בטל. ובמתניתין לא גרסינן בטל: **כפועל בטל**. משמע כמה
חדס רוצה לטול ולשכ בטל: **מאי כפועל בטל**. הלא אין יושב ונטל שהרי

כפועל בטל. ובמתניתין לא גרסינן בטל: **כפועל בטל**. משמע כמה
חדס רוצה לטול ולשכ בטל: **מאי כפועל בטל**. הלא אין יושב ונטל שהרי
אמר

כפועל בטל. ובמתניתין לא גרסינן בטל: **כפועל בטל**. משמע כמה
חדס רוצה לטול ולשכ בטל: **מאי כפועל בטל**. הלא אין יושב ונטל שהרי
אמר

כפועל בטל. ובמתניתין לא גרסינן בטל: **כפועל בטל**. משמע כמה
חדס רוצה לטול ולשכ בטל: **מאי כפועל בטל**. הלא אין יושב ונטל שהרי
אמר

כפועל בטל. ובמתניתין לא גרסינן בטל: **כפועל בטל**. משמע כמה
חדס רוצה לטול ולשכ בטל: **מאי כפועל בטל**. הלא אין יושב ונטל שהרי
אמר

כפועל בטל. ובמתניתין לא גרסינן בטל: **כפועל בטל**. משמע כמה
חדס רוצה לטול ולשכ בטל: **מאי כפועל בטל**. הלא אין יושב ונטל שהרי
אמר

תורה אור השלם
ו' י רעה ראיתי תחת
השמש בשגרה שיצא
מלפני השליט:

מוסף רש"י
עד שיהיו משולשים.
שישעו לשלם שומיהם
וגמרה גדולתם. דהיי שמי
ומעל למכר (פנדרוין סה:
ע"יט).

בטל מאותה מלאכה דביטל מינה כפ"י בקונטרס וא"ת אם כן הוא
נטול שכרו על השבת אבידה ובהכנסם (ב"ק דף נו:) אמרינן דטעם
דשומר אבידה הו' כשומר חנם משום דמאי הנאה קא מטוי ליה וע"כ
לא קאמרי רבנן טעינה בשכן אלל משום דא"כ לכחז רחמנא
טעינה ואלל בעי פריקה ו"ל דאין לחוש אם נטול שכר כיון שעוסק
במלאכה אחרת ומפסיד דהא אם היה שם בית דין היה ממנה לטול
כל מה שמפסיד ועכשיו דליכא ב"ד למה לא יטול כל טרחו ובפרק עד
כמה (בכורות דף ט: ושם ד"ה כפועל) נמי דקמני נטול שכר לדון כפועל
בטל התם נמי "ל כפ"ה כיון שמתבטל ממלאכתו יכול לטול שכר:
אלא אם כן נותן לו שכן עמלו ומזונו. הלא לא שייך למימני
כפועל בטל דאין מתבטל להאפילה ולהשקתה אלל רגע
אחד ביום אצל חנוני כל עסקו כן דמיא בתוספתא (פ"ד)
המושיב חנוני בחנות אם היה אומן לא יעסקו באומנתו:
אבל פקבדים עגלין וסוויחין. מימה מאי קמ"ל פשיטא כיון
דאין מקבל עליו אחריות ואי משום דבעי למימני ומגדלין
אותן עד שהיו משולשין זה היה יכול להשמיעו ברישא לאחר
(ו) שנתן שכרו ויש לומר דקמשמע לן דבסתמא אין מקבל עליו שום
אחריות ולא הו' עסקא כיון דבסתמא כשקבל עגלים לא שמו
אותם אלל לאחר שגדלו ובאין לחלוק השבח או שמין אותם כמה
השציחו ולהכי תנא ברישא שמין ובסיפא מקבלין וכששמין בשעת
קבלה כסתם מקבל עליו חזי האחריות כמו בשאר עסקא:
איכא

טורח להוליד ולהביא פירות לחנות ולמכור ולקבל מעות ולמדוד הפירות:
אמר